

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

Марія КОЗЛОВА

2Í ÒÅÄĐÎ ÅÄÍ 2 Í ÅÓÊÎ Å² ÅÎ ÑË²ÄÆÁÍ Í ß ÅÈÛÎ ÅÎ Í Î ÐÐÄËÓ
 ÒË ÐÓØ²ÉÍ Å ÑËËÀ ÐÎ ÇÅÈÒËÓ Å²Ò×ËÇÍ ÒÍ Î Í ÅÓËË
 “ÅÓÏÅËËÓÄÑÛËËË Í ÅË²Ë”

Поставлено проблему недостатнього обсягу інтегрованих досліджень вищого порядку у сфері науки бухгалтерського обліку. Ідентифіковано проблемні питання й перешкоди, які необхідно вирішити та подолати задля активізації таких досліджень. Доведено необхідність охоплення дослідженнями проблем “макрорівня” науки “бухгалтерський облік” як рушійної сили його подальшого розвитку як науки.

Ключові слова: наука бухгалтерський облік, наукові дослідження вищого порядку, інтегративний тип мислення, критерії поділу масиву досліджень.

Інтереси суб'єктів господарювання все більше виходять за межі національних кордонів. Об'єктивні процеси глобалізації (і водночас об'єктивні контртенденції до регіоналізації) вносять корективи у потреби користувачів облікової інформації щодо її якості, наповнення та форми представлення. Це зумовлює запуск у відповідь на адаптивні механізми системи бухгалтерського обліку, що виявляється у зміні та коригуванні методик облікового відображення.

За цих умов наукові дослідження, актуальність яких визначається винятково потребами локального бізнесу та проблемами чинної нормативно-правової бази держави, можуть допомогти у вирішенні проблем практики. Проте їх значення для розвитку метатеорії бухгалтерського обліку та його розвитку як науки буде незначним.

Тому на часі постановка проблеми активізації інтегрованих наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку, досліджень вищого порядку, досліджень “макрорівня”, із розробками та висновками, придатними до осмислення та застосування не тільки в середині окремої держави, зокрема України, а й з перспективою виходу на міжнародний рівень.

Метою статті є доведення необхідності охоплення дослідженнями вищого порядку проблем макрорівня науки “бухгалтерський облік” як рушійної сили його подальшого розвитку як науки, визначення перешкод та пошуку шляхів їх усунення.

Незважаючи на висловлювання окремих визнаних вчених щодо кризи наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку, низки поставлених, проте невіршених проблем теоретичного плану, та наявної стагнації новітніх наукових розробок, кількість наукових робіт, що виносяться на захист кожного року на здобуття ступеня кандидата та доктора економічних наук за паспортом спеціальності, велика. У кожній праці позиціонується наявність положень наукової новизни теоретичного та практичного характеру, проте розвитку метатеорії бухгалтерського обліку присвячують увагу лише незначна кількість дослідників.

© Î äðÿ ÊÏçËää, 2012.

Немає комплексних праць щодо виявлення критеріїв якості наукових робіт у сфері бухгалтерського обліку. Відсутні роботи, які б актуалізували проблему недостатнього обсягу інтегрованих досліджень у цій сфері, проблеми формування мислення інтегративного типу у дослідників, загальні питання специфіки організації і проведення наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку в епоху тотальної інформатизації.

Питання розвитку бухгалтерського обліку як науки не можуть бути ідентифіковані та вирішені без застосування загальних підходів філософії науки.

Цей матеріал є спробою проведення метадосліджень (“дослідження досліджень”) саме для сфери бухгалтерського обліку. Як вдало зауважує А. А. Борзих, “дослідження на деякому етапі має поглянути на картину “з висоти пташиного польоту” [1]. Одним із завдань виступає запропонувати критерії поділу масиву проведених досліджень у науці бухгалтерський облік за ступенем аналізу та сферою впливу. У табл. 1 проілюстровано поділ сукупності досліджень на дослідження “мікрорівня” та дослідження вищого порядку (дослідження “макрорівня”) за виділеними критеріями. Під дослідженням вищого порядку розуміють високоякісні дослідження докторського рівня, дослідження вищого рівня абстракції, значущі для розвитку метатеорії бухгалтерського обліку, що відрізняються масштабністю поставлених завдань, широтою та свободою використання методологічних прийомів, прагненням високого рівня оприлюднення.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика наукових досліджень

Критерій	Наукові дослідження на “мікрорівні”	Наукові дослідження вищого порядку, “макрорівня”
1	2	3
1. Тип (стиль) мислення дослідника	1) синтетичний, 2) аналітичний, 3) реалістичний	Інтегративний, ідеалістичний
2. База дослідження	Базуються передусім на аналізі підходів вітчизняних науковців та вчених	Враховують як надбання вітчизняних науковців та вчених, так і вже визнаних у світі теоретиків у сфері науки бухгалтерський облік та економіки
3. Обмеженість методології	Дослідження винятково в межах методології бухгалтерського обліку	Характерна трансляція методів інших наук для дослідження облікових проблем, між- та трансдисциплінарні підходи
4. Ступінь застосування абстрагування як наукового методу	Низький рівень абстракції	Високий рівень абстракції
5. Масштабність поставлених завдань	Вирішення окремих проблемних питань у межах дослідження	Ідентифікація проблем та комплексів проблем і пошук шляхів їх вирішення
6. Спрямованість дослідження	Вирішення окремих завдань	Побудова ідеальної моделі
7. Прив'язка досліджень до особливостей нормативної бази	Спрямовані на вдосконалення національної нормативної бази	Безвідносно до системи регламентації, або міжнародний рівень
8. Вдосконалення понятійно-категорійного апарату	Уточнення термінів та визначень понять	Осмислення та трансформація системи категорій

Продовження таблиці 1

1	2	3
9. Рівень оприлюднення	Відсутня потреба у виведенні результатів на міжнародний рівень, оскільки вони мають значення лише для локального розвитку	Для оприлюднення наукових позицій та підходів використовуються міжнародні мови (зокрема, англійська), оскільки вони можуть мати важливе значення для розвитку науки бухгалтерського обліку загалом
10. Особисто мотивоване ставлення дослідника до доступності власних досліджень	Задовільним вважається рівень відносної доступності локальних досягнень	Зацікавленість у широкій доступності власних наукових результатів
11. Особисто мотивоване ставлення дослідника до кількості та якості власних наукових публікацій	Прагнення до публікації мінімально необхідної кількості наукових праць, формально необхідних для процедури захисту	Прагнення до підвищення якості (за формою та змістом) публікацій
12. Здобуття наукового ступеня як основний (або побічний) результат проведених досліджень (залежно від особистих цілей дослідника)	Ступінь кандидата наук	Ступінь доктора наук

У цьому контексті ідентифікуємо проблемні аспекти та перешкоди, які необхідно вирішити та подолати задля активізації досліджень у сфері бухгалтерської наукової спільноти України. Серед них можна виділити наступні проблеми:

1. Наявна модель освіти не спрямована на формування у молодих дослідників інтегративного типу мислення.

2. Вітчизняна наука бухгалтерський облік не позбавлена догматизму щодо методологічного інструментарію досліджень; увага до між- та транс-дисциплінарного пошуку невисока.

3. Міжкультурна наукова комунікація є ускладненою передусім через причини лінгвістичного характеру, оскільки міжнародні мови (зокрема, англійська), не використовуються взагалі (або незначною мірою) для оприлюднення власних досліджень і доступність наукових досягнень вітчизняних науковців недостатня, а зацікавленість у широкій доступності власних наукових результатів низька.

4. Необізнаність вітчизняних науковців з інформацією в електронній мережі має результатом орієнтацію переважної більшості досліджень винятково на україномовних читачів і знижує якість наукових досліджень.

Від національних особливостей облікової практики, зумовлених специфічними нормами законодавства, складно абстрагуватися в умовах існування де-факто континентальної системи регулювання обліку.

Розглянемо наведені проблемні аспекти та перешкоди докладніше і наведемо можливі шляхи їх усунення.

Проблема 1. Здатність проводити інтегровані дослідження вищого порядку і генерувати новітнє знання визначається інтегративного типу (стилю) мислення, що має формувати і розвивати дослідник. Під "інтегративним типом" мислення дослідника маємо на увазі перехід на якісно новий рівень сприйняття та пошук шляхів вирішення

проблем вищого порядку, аніж окремих проблем методики бухгалтерського обліку певного об'єкта обліку.

При офіційно існуючій моделі освіти у вищій школі, орієнтованій на предметну диференціацію наукового знання і блочну побудову дисциплін, складно сформувати у студентів сучасне цілісне уявлення про науку. Однак саме під час навчального процесу вищої школи в особистості має сформуватися інтегративний тип пізнання, поєднуючи безпосередній досвід, системне мислення, нетривіальний підхід до вирішення проблем, інтуїцію. В цьому контексті актуальною вбачаємо постановку питання, яким чином можна сформувати у студентів цілісне уявлення про науку "бухгалтерський облік", які окремі дисципліни і форми організації навчального процесу допоможуть їм виробити інтегральний тип пізнання?

Тип мислення безпосередньо пов'язаний із сучасною науковою картиною світу (НКС). Питання формалізації бухгалтерської наукової картини світу (БНКС) та власну дефініцію цього поняття розкрив доц. С. Ф. Легенчук [2, с. 88–89]: "БНКС складається з фундаментальних понять і фундаментальних принципів бухгалтерської науки, система яких зводить цілісний образ світу в його різноманітних аспектах (ідеальні об'єкти, що онтологізуються та ототожнюються з об'єктами "природи"; характер взаємодії; структури, що визначають місцезоташування в часі, просторі та русі)".

На 5 курсі історія бухгалтерського обліку (особливо для магістрів як студентів, які мають проводити наукові дослідження), виступає якраз тим інтегративним курсом, який має допомогти систематизувати попередньо отримані знання з облікових дисциплін, економічної історії, історії економічної думки, теорії бухгалтерського обліку. У студентів (магістрів – молодих науковців, майбутніх аспірантів та здобувачів) відбувається становлення системного мислення на основі усвідомленого засвоєння, осмислення системних зв'язків і блочного зберігання знань у пам'яті.

Вважаємо, що саме у процесі вивчення історії бухгалтерського обліку як інтегративного курсу формується цілісне знання БНКС, яке є більшим і повнішим, ніж кожна теорія окремо. Творче сприйняття студентами бухгалтерського обліку як системи перманентного розвитку є важливою складовою системи знань і вмінь, що дають змогу проводити наукові дослідження при написанні випускних кваліфікаційних робіт, а для окремих обдарованих студентів – обов'язковою сходиною для проведення подальших досліджень з метою отримання ступеня кандидата наук.

Також варто підтримати у цьому відношенні Хоменка О., котрий вважає, що "...беззаперечною є роль іншомовної підготовки з її інтегративним характером у вирішенні об'єктивно сформованої проблеми адаптації молодого спеціаліста до нових умов інформаційного глобалізованого суспільства, оскільки разом із практичними завданнями з опанування іноземних мов, зокрема формуванням комунікативних компетентностей, іншомовна підготовка акумулює в собі значний загальноосвітній та виховний потенціал, спрямований на підвищення рівня загальної та професійної культури, культури мислення, комунікації, готує до міжкультурної комунікації" [3, с. 61].

Проблема 2. Перехід до міждисциплінарних та трансдисциплінарних досліджень визнаємо закономірністю розвитку обліку як науки. Причини недостатньої уваги вітчизняної бухгалтерської наукової спільноти до міждисциплінарного пошуку, розкриття зв'язків бухгалтерського обліку з іншими дисциплінами, можливості трансляції методологічного інструментарію варті розгляду в окремій публікації і виступають перспективою наших подальших досліджень.

Проблема 3. Проведення інтегрованих наукових досліджень вищого порядку

тісно пов'язане із проблемами наукової комунікації та загальною специфікою організації досліджень у XXI ст.

Процес взаємообміну науковою інформацією між вченими-обліковцями впливає на якість наукових розробок та розвиток бухгалтерського обліку як науки, оскільки наукова комунікація як сукупність процесів надання, передачі та отримання наукової інформації має першочергове значення у поширенні наукової інформації в людському суспільстві.

Найважливішими причинами, що ускладнюють комунікативні процеси у науковій сфері, і зокрема, у сфері науки "бухгалтерський облік", варто визнати, на нашу думку, передусім лінгвістичні проблеми.

Визначимо чинники позитивного та негативного впливу на міжкультурну наукову комунікацію у сфері науки "бухгалтерський облік" (табл. 2).

Таблиця 2

Чинники позитивного та негативного впливу на міжкультурну наукову комунікацію

<i>Чинники</i>	
<i>сприяють міжкультурній комунікації у сфері науки</i>	<i>перешкоджають міжкультурній комунікації у сфері науки</i>
1) обмін науковою інформацією в корпоративних каналах професійної спільноти	1) відсутність єдиної мови спілкування
2) обмеження потоку інформації шляхом його класифікації і диференціації з різних тем і проблем дисциплінарних сфер знання	2) можливість зберігання і передачі інформації різними мовами
3) вибір однієї мови (найчастіше англійської) для спілкування	3) як наслідок фактора 2 – проблема перекладу або ретрансляції інформації іншою мовою

Варто наголосити на специфіці умов організації наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку в останній час, які характеризуються інформатизацією та тотальним використанням комп'ютерних засобів. Стрімкий розвиток науки і техніки в кінці ХХ-го-на поч. ХХІ-го ст. зумовив безпрецедентне зростання обсягів наукової інформації, тому традиційні способи отримання та узагальнення інформації видаються неефективними. Сучасному науковцю треба набувати навиків роботи із електронними сховищами й архівами наукових публікацій в Інтернеті як ефективного засобу зберігання, акумуляції та поширення знання, що потребує передусім вільного володіння іноземними мовами та навичками користування комп'ютером.

Зараз у зв'язку із отриманням вільного доступу (пошук за головним словом) до інформації, результатів досліджень призвели до виникнення у дослідників специфічних супутніх проблем психологічного характеру, що позначаються на їх працездатності і непрямо – на якості проведених досліджень: 1) "втома" від перенасичення інформацією; 2) дослідники-початківці, аспіранти на певному етапі збору та обробки інформації починають вважати, що "все вже описано раніше, недосліджених питань немає"; 3) "втрата орієнтиру" – необхідність систематизації та узагальнення великих масивів інформації; 4) безрезультативне витрачання часу на інформаційне "сміття", "розпилення" зусиль та уваги; 5) втрата часу на обробку отриманих результатів запиту до пошукових систем; 6) роздратування та стрес через недоступність з різних причин потрібного і бажаного джерела інформації.

Еволюція наукових комунікацій призвела до появи наукових журналів відкритого доступу в мережі Інтернет. Сьогодні вже значна кількість наукових видавництв пропонує

на ринку свої друковані журнали як на компакт-дисках, так і в мережевому доступі. Провідні видавництва світу (Elsevier, Springer, Blackwell, Kluwer та ін.) випускають сьогодні свої видання в електронному вигляді, постійно збільшують їх кількість і забезпечують користувачам доступ не тільки до поточних, але і до ретроспективних випусків.

Якість наукових досліджень загалом великою мірою визначається якістю та обсягом опрацьованих джерел інформації, тому важливим чинником є можливість швидкого опрацювання та систематизації великих обсягів інформації. Швидкість доступу визначається доступністю наукових досягнень. Доступність наукових досягнень у сучасних умовах визначається основними критеріями: 1) розміщення у мережі Інтернет; 2) використання мов міжнародного спілкування; 3) платність доступу до інформаційного ресурсу (виступає бар'єром і дослідження обмежуються переважно безкоштовними ресурсами).

Проте відсутні жодні гарантії, що інформація відкритого доступу є релевантною, достовірною, а також, (і що найважливіше), що широкодоступними виявляються саме найцінніші результати, найбільш вдалі праці та найбільш ґрунтовні висновки дослідників. Відкритість та доступність наукових досягнень має працювати на підвищення якості, оскільки забезпечує наявність здорової конкуренції та зовнішньої критики.

“Ера” електронних книг тісно пов'язана з наявністю багатьох проблем технології, права та економіки. На сьогодні критично важливими стають питання наукової етики, плагіат, проблеми точності цитування та зазначення точних джерел інформації, що також визначають якість наукових досліджень.

Локальна наука певної країни має значні здобутки, проте вони недоступні світовому загалу через мовний бар'єр, неопублікування в мережі Інтернет та ін. Переважно це стосується перекладу та/або написання основних статей англійською мовою.

Так, кількість зареєстрованих в Національній бібліотеці України імені Вернадського електронних наукових фахових видань, що не мають паперових аналогів, доволі незначна порівняно з кількістю друкованих видань – їх лише 45 з 1756 – 2,5%.

Проблема 4. Незважаючи на те, що Інтернет – одне з найважливіших на сьогодні джерел інформації, за допомогою якого стає можливою співпраця та проведення спільних наукових досліджень навіть вченими, що знаходяться на значній відстані один від одного, українські дослідники можливості мережі Інтернет використовують не повною мірою, найчастіше пошук обмежується україномовними та російськомовними сайтами, а переважна більшість інформації в мережі – англійськомовна. Саме тому на часі постановка проблеми необізнаності вітчизняних науковців із інформацією в електронній мережі та “однобокості” досліджень, орієнтованих лише на україномовних (російськомовних) читачів.

Проф. Ф.Ф. Бутинець (Україна) та проф. М. Добія (Польща) у передмові до спільної монографії [4, с. 4-5] зауважили, що настав час активно досліджувати європейський і світовий досвід, досягнення світової економіки і в той же час пропагувати своє бачення і говорити про українські впливи на облік і контроль сусідніх держав”.

Багато непорозумінь у сучасній обліковій теорії та практиці та численні дискусії однією з основних причин мають нездатність багатьох науковців аргументовано відстоювати власну позицію з використанням іншомовних джерел. Більше того, на сучасному етапі у дисертаціях вже замало поверхневого “аналізу закордонного досвіду” – практики та окремих позицій декількох науковців, необхідний глибокий аналіз

найкращих теоретичних надбань та визначення місця власних досліджень щодо здобутків зарубіжних колег.

За поодинокими випадками, мовний бар'єр науковців старшого покоління заважає їм вільно використовувати та знайомитися із надбаннями зарубіжних колег.

Взагалі використання не лише вітчизняного, а й зарубіжного досвіду передбачає науково грамотна організація процесу наукових досліджень у будь-якій сфері. Опрацювання іноземної літератури у процесі підготовки дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата, а тим більше доктора економічних наук передбачає аналіз та систематизацію десятків літературних джерел задля точного цитування, огляду наукових позицій, з'ясування основних напрямів досліджень з обраної тематики, які паралельно проводяться за кордоном. Вміння опрацьовувати іншомовні джерела не тільки розширює кругозір дослідника, а й дає змогу уникати помилкових трактувань, дублювань інформації, забезпечує можливість подвійної перевірки фактів стосовно обраної мети дослідження. Крім того, знаючи тлумачення терміна англійською, німецькою, французькою, російською мовами можна точніше підібрати його переклад будь-якою з інших мов, а отже, уникнути багатьох непорозумінь та наблизитися до сутності.

Результати суцільного аналізу переконливо вказують на необхідність активізації процесу використання іншомовних джерел у процесі підготовки та публікації досліджень авторами наукових статей за напрямом 08.00.09 "бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)".

Варто зазначити про існування суміжної проблеми некоректного або позаконтекстного перекладу, який здебільшого науковці роблять самостійно, і іноді призводить до викривлення позиції автора, що цитується. Проте проблеми адекватного перекладу у сфері бухгалтерського обліку варті окремих досліджень.

Звичайно, існують онлайн-перекладачі, проте ці програми не підходять для перекладу вузькоспеціалізованих текстів, насичених специфічною термінологією та складними синтаксичними конструкціями. При такому перекладі втрачаються смислові зв'язки, граматичні структури перекладаються невдало, що може призвести до викривлення позиції, представлені в оригіналі. Цитування з використанням такого перекладу може виявитися занадто неточним, а судження, що будуть базуватися на ньому, або задекларовані як розвиток позиції автора, виявляться хибними. Залучення послуг спеціаліста з перекладу (мовного агенства) – дорогий та тривалий спосіб. Крім того, потрібно бути впевненим у спеціалізації перекладача.

Варто вказати, що вітчизняні науковці дуже часто обмежуються оприлюдненням результатів досліджень лише українською мовою, тому що на початку XXI ст. українська наукова бухгалтерська спільнота все ще є відірваною від світових тенденцій у проведенні досліджень. Зважаючи на те, що українська мова не є мовою міжнародного спілкування, деякі інноваційні підходи, глибокі науково обґрунтовані позиції, докладні висновки та результати тривалих досліджень, що мають важливе наукове та прикладне значення, залишаються невідомими світовій науковій бухгалтерській спільноті. Окрім того, що набагато важливіше, науковці не обізнані із передовими теоретичними та практичними напрацюваннями зарубіжних колег, іноді розробляється тематика, вже неактуальна для світової наукової бухгалтерської спільноти. Вітчизняним дослідженням бракує використання закордонного досвіду, порівняльної характеристики, узгодження методологічних підходів із загальносвітовими.

На відміну від науковців Польщі, країн Прибалтики, Чехії та Росії, українські вчені

з бухгалтерського обліку презентують свої здобутки лише на внутрішньодержавному рівні, тому навіть передові розробки, вдалі ідеї та концепції, що мають право бути визнані значним проривом уперед у науці “бухгалтерський облік”, залишаються невідомими широкому загалу. Ще досі незначна частка вітчизняних науковців і навіть визнаних вчених наважуються розміщувати свої статті у передових наукових бухгалтерських журналах і успішно проходять процес рецензування та прийняття до публікації. Те, що відбувається в українській науці про бухгалтерський облік, залишається terra incognita для зарубіжних колег.

Вважаємо, що сьогодні Україна непомітна на міжнародній арені у сфері досліджень з бухгалтерського обліку саме тому, що лише одиниці використовують міжнародні мови для ознайомлення світової бухгалтерської спільноти із своїми розробками. На цьому фоні слушною, проте надто радикальною і практично важкоздійсненою, є пропозиція С. Ярмолюка, який вважає, що весь автореферат кандидатської або докторської дисертації має бути написаний англійською мовою, щоб з ним мала змогу ознайомитись світова наукова спільнота [5].

Проблема 5. Дослідження вищого порядку мають передбачати абстрагування від національних особливостей облікової практики, зумовлених специфічними нормами законодавства.

Три роки, відведені для написання кандидатської дисертації у сфері бухгалтерського обліку, – вимога, що має бути переглянута, оскільки розробки можуть застаріти вже на етапі роботи над кандидатською, що здебільшого й відбувається. Як приклад, донедавна у багатьох роботах дослідники пропонували внесення змін до плану рахунків загальнодержавного значення – здебільшого до назв субрахунків, нові субрахунки, вдосконалювали можливу кореспонденцію, доводили зайвість або неточність існуючих та ін. Проте зараз їх розробки втрачають своє прикладне значення. Національна система бухгалтерського обліку розвивається іншим шляхом, а пропозиції дисертантів досі спрямовані на удосконалення основних регулятивів.

З огляду на проведені дослідження можна зробити такі висновки. Інтегровані дослідження вищого порядку, “макрорівневі” дослідження – це високоякісні дослідження докторського рівня, дослідження вищого рівня абстракції, значущі для розвитку метатеорії бухгалтерського обліку, які відрізняються масштабністю поставлених завдань, широтою та свободою використання методологічних прийомів, прагненням високого рівня оприлюднення. Саме такі дослідження визначають імідж науки держави на міжнародному рівні. Проведення інтегрованих досліджень вищого порядку є неможливим без мислення інтегративного типу, без потужної теоретичної бази та загальнофілософського підґрунтя, без врахування передових надбань провідних теоретиків, а також без застосування міждисциплінарних підходів та пошуку шляхів вирішення проблем на перетині предметних сфер наук.

Причини недостатньої уваги вітчизняної бухгалтерської наукової спільноти до міждисциплінарного пошуку, розкриття зв'язків бухгалтерського обліку з іншими дисциплінами, можливості трансляції методологічного інструментарію виступають перспективою наших подальших досліджень.

Підсумовуючи зазначимо, що формування інтегративного типу мислення є запорукою набуття дослідником здатності проводити дослідження вищого порядку, дослідження “макрорівня”. У цьому має допомогти курс історії бухгалтерського обліку. Вважаємо, що синергетичний підхід до формування уявлення про коеволуцію суспільства загалом, бухгалтерського обліку як діяльності та як науки, економіки як

сфери, економічної теорії (а саме: вважаємо за доцільне структурувати та викладати матеріал у курсі історії бухгалтерського обліку) слід якомога повніше використовувати у підготовці магістрів з бухгалтерського обліку.

Підготовка в Україні покоління фахівців з обліку, аналізу і контролю європейського рівня неможлива без використання іншомовних джерел при проведенні досліджень і без публікації результатів власних досліджень та участі у міжнародних конференціях, семінарах, нарадах та симпозиумах. Аналіз позицій авторів іншомовних видань, використання зарубіжного досвіду, визначення спільних актуальних та проблемних питань для закордонних авторів та науковців України сприятиме підвищенню наукової цінності наукових розробок.

На часі постановка питання про визнання як одного із якісних показників оцінювання рівня дисертаційних робіт на здобуття ступеня кандидата та доктора економічних наук кількості опрацьованих і цитованих іншомовних джерел у роботі, а також наявність публікацій у зарубіжних виданнях мовами міжнародного спілкування, наявність оприлюднених результатів досліджень у мережі інтернет (наприклад, Social Science Research Network (ssrn.com)), індекс цитування (Scopus) тощо.

Література

1. Борzych А. А. *Модели и методический инструмент описания социально-экономической трансформации* – [Електронний ресурс] / А. А. Борzych. – Режим доступу : http://inc.kursknet.ru/Borzykh_ecMSU_method07.doc
2. Легенчук С. Ф. *Про необхідність побудови бухгалтерської наукової картини світу* / С. Ф. Легенчук // *Соколовские чтения в Житомире: наследие и развитие идей великого ученого: сборник тезисов научной интернет-конференции, посвященной памяти Заслуженного профессора Житомирского государственного университета Я. В. Соколова*. – Житомир : ЖГТУ, 2011. – 164 с. – С. 88–89.
3. Хоменко О. *Іншомовна підготовка як невід’ємний складник вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства* / О. Хоменко // *Вища освіта України*. – 2012. – № 2. – С. 55–61.
4. *Теория измерения капитала и прибыли* : моногр. / [коллектив авторов]; под общ. ред. проф. Бутынца Ф., проф. Добиш М. – Краков : Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 2010. – 400 с.
5. Ярмолюк С. *Про ВАК, застарілі правила оформлення українських дисертацій і знову про “Рускій мір”* [Електронний ресурс] / С. Ярмолюк. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2011/11/17/6760238/>
6. Бутинець Ф. Ф. *Проблеми науки бухгалтерського обліку: реалії* : моногр. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП “Рута”, 2005. – 324 с.

Редакція отримала матеріал 24 вересня 2012 р.